

ներն են, բացի մի երկուսից, որոնց տեղ նույնպէս հրաւիրվել են որոշներ, այնպէս որ խումբի կազմակերպութիւնը այնքան լիակատար է, որ թէ հոգեւոր գործանցը, թէ օրերովական ուսումնասիրող այս տարին կընթանան նոյն ուղղութիւնով եւ ուսման նոյն պարզամայնով, ինչ որ էր անցեալ տարին, առանց որ ե իցէ մի քան պակասներու թող Շուշու հայ հասարակութիւնը բոլորովին նահապետիկ եւ չարամիտ ու նենգաւոր մարդկանց հաւատ չընծայէ:

Խնդրում եմ (Մշակ) լրագրի խմբագրութիւնից բարեհաճել այս մի քանի տողը տպագրել իր լրագրում ի միասնութիւն ազգայնոց:

Տեսուչ Թեմական դպրանոցին Նալոյ Վարդապետ Լամբ. Առաքելուն:

ՆԱԽԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 4 սեպտեմբերի

Դատաւոր նամակներն եւ եկոթներն առանձինքն եթէ ոչ զանազան, չեն չափաւորվում թէ տարաբնույթի եւ թէ զանազան հիւանդութիւններ առաջին ընդարձակութիւն են ստանում:

Մենք կը փորձենք յոյս տալ այդ հիւանդութիւններին եթէ ոչ միայն, գոնէ զվաւոր պատճառ, որ առիթ ունեցանք հետազոտելու չին-Նախիջևան եղած ժամանակներս: Այդ բոլոր հիւանդութիւնների զվաւոր պատճառը մենք գտնում ենք տեղական ազգաբնակչութեան անմաքաւարութեան եւ կեղտոտութեան մէջ: Պարզեւք ասածներս, յայտնի է, որ չին-Նախիջևան ամբողջ գաւառում, փայտի պակասութեան պատճառով, զործածական վառելիքները աթոր է: Անասունների այդ արտադրութիւնը, գիւղացիներ, նոյն իսկ քաղաքացիներ, տալիս ենք երգանակներում: Ճմռան, այնպէս եւ զորանան գիւղում են իրանց շինութիւններն կից փողոցաժամանակում եւ միայն յուրիս ամենի, երբ արտաքին կողմը չորանում է, չուս են տալի նախառակ կողմը եւ քանի մի օր այդ դրութեանը թողնում, ապա շարունակ են պատրերն կից, ուր մեռած է մտմ մի ամուս կըր այս զործողութիւնները արդէն վերջացած են, հաւաքում են Ալթմ ընթերցողին ենք թողնում գաւառ, թէ ինչ անուշաճութուն բուրբուն է տիրում ամբողջ տարիքը ընթացքում այդ ամբողջաբող երկրում, միասնական յուրիսին, երբ չուս են տալիս աթոր կոյտերը եւ նրա ստորին շերտերում ամբողջում փառած, նեխած բուսեղենների կատարկայէն նեխած օրը միասնում է ամանային, առանց այն էլ երազել եւ օտթ օգի հետո: Կամ երբ անձրեւ եզրվում, այդ ամբողջա բարձրակաշիւների վրա կազմվող կարմիր, գունաւոր լճերից, Մենք ձեռք թուում դեռ բոլորը, երբ ամանային կիպիչ ճաղագիծերին տակ ճայռչին անասուններ արտաթորութիւնը շագանակով կպցնում է պատրերին, մենք չենք թուում այն ճանիւրակները բուրած անասունների քաղաքանութիւնը, որ մեծ մասամբ առաջ է գալիս գիւղացու անտարբերութիւնից:...

Ան, ընթերցող, այս եւ քանց շատ հազարաւոր ապականութիւնները, կեղտոտութիւնները

զուամարմնով առաջանում են այն բազմառեւակ հիւանդութիւնները, որոնք այժմ եւ համարեա իւրաքանչիւր տարի բաւական են հարկաւոր ծծկեր տղաներ, պատանիներ եւ որ ցատկին է երիտասարդներ... Նոր սերունդ... Սակայն այս բոլորի վրա ոչ է ուշ գործնողը. Նախիջևանցին դարձեալ նոյն դարերը մեռելային անտարբերն է, գիւղական պոլիտիկ էլ օրինակ է անտանջանայից, չը նայելով որ 79 թուականին նահանգապետից հրամայված էր տեղական գաւառապետին, իսկ վերջինից շինական գաւառ, գանձերին խտուր հակել տեղական տպագրատիւնների մարտիկան վրա եւ կարգադրել տեղացիներին աթոր կոյտերը գիւղացի դուրս, գաշտերը: — Այդ հիւանդը զօրութիւն ունեցաւ միայն քանի մի ամուս:...

Խմբագրաւոր հրաւիրում ենք այս իրողութեան վրա նրա ուշադրութիւնը, որի պարզեւք է, իսկ ձեռք, մեծապատիւ խմբագիր, որպէս հասարակական պոլիտիկայի եւ նրա շահերի պաշտպանին, տեղ տալ ձեր լրագրի էջերի մէջ այս երկուսիս եւ պաշտպանել, ինչպէս միշտ, նոյնպէս եւ այժմ հասարակութեան շահերը, անխնայ մարակելով նրա անտարբերութիւնը:

Ի մանաւորէ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆ

Անպտեմբերի 8-ին, ժամը 1-ին կէսօրից յետոյ փոխարքայի պալատի մէջ առաջին քաղաքական ներկայութեան հանդիսարար կերպով բացվեցաւ Թիֆլիսի Նաղդուական ժողովը: Ժողով բաց արաւ փոխարքայի պաշտոնակատար, գեներալ-ադիւտանտ, իշխան Մէլիքով: Ախուհետ ամեն օր լինելու են ժողովի այլ եւ այլ բաժանմունքների գիտնական նիտերը:

Գերմանացի հռչակաւոր գիտնական պրոֆէսոր Վլորիով հասել է Թիֆլիս եւ ներկայ է գտնվել հնագիտական ժողովի բացման հանդիսին: Անոր կողմից, ինչպէս լսել ենք, գիտնականը ճանապարհորդելու է Բուքարեստ եւ գիտաւորութեան ունի հետադարձը Տրայաի հուշարձանները: Պ. Վլորիով իր լալմագլու հնտութեամբ, հետաքրքրվում է ի միջի այլոց որպէս անտարբեր, լոյս, փոր երկրի վրա եւ այլ ազգաբնակչութիւնների ցեղական ծագումով, նրանց ցեղական կազմակերպութեանը: Վլորիովի կողմից Թիֆլիս գալով պ. Վլորիով հետաքրքրվել է օտերով ի միջի այլոց մի օս իշխանական ընտանիքի անդամներ խոստովանել են գիտնականին, որ իրանք նալոց ծագումից են եւ իրանց պատկեր Անիից են գաղթած:

Երէկ, չորեքշաբթի օր, սեպտեմբերի 9-ին, մենք չը կարողանայինք հրատարակել Վշակի համարը, որովհետեւ սեպտեմբերի 8-ին տուն օր էր եւ տպարանում ոչ ոք չէր բանում:

Այն երեք մշակները, որոնք նորիւրում ըսպանկեցան Մարգարովի շինութեան վրա փուլ կեցած հողի տակ, թիւրքահայաստան լինելով:

Մի ուրիշ պակասութիւն ունեն բոլոր կ. Պուրի գերատնաներն ու գերատնանիները, մասնաւորապէս երբ նոր են գալիս կ. Պուրից, որ մեզ համարում է թէ դա մի առանձին պուրական բեմական պոլիտիկ հետեւն է, — դա արագ ախտաւթիւն է (экоронобожа): Այդ պակասութիւնը ունի եւ շրջանում: Պէտք է պարզ խոսել, չը պէտք է չտալիս, չը պէտք է անդայ արագ խոսելով, բառերի կէտը քարատանի: Բնիւր արհեստ է, բնիւր չէ կարող ճիշդ այն լինել, ինչ որ կեանքն է: Կեանքի մէջ զբաղող լինելով, մարդը կարող է այնքան խելագարված ճայռն խոսել, այնքան չիտիվել, որ լսողը կարող է եւ ոչինչ չը հասկանալ թէ նա ինչ է ասում: Բնիւր վրա դերասանը զիջող արարած ներկայացնելով, պարզ խոսքերով արտայայտում է իր դրամադ լինելու: Գրագրութեան, բայց մի եւ նոյն ժամանակ այնքան արհեստով, որ այդ անձնաբանութիւնը անբնական չերեայ: Ազգայնութեան մէջ մարդը մոռնալով կարող է քուցել միայն մի արիւն քաղել եւ մոռնել, բայց բնիւր վրա մոռնող մի ամբողջ մօնօլօգ է ասում, որպէս զի ազգեցեալներն ունենալ հանգիսականների վրա: Բայց այդ բոլորը պիտի այնքան արհեստով կատարվի, որ անբնականութիւնը չերեայ:

սպանկեմների ազգականները, որոնք նույնպէս թիւրքահայաստան կ, գնացին այս օրերս Թիֆլիսի թիւրքացի հիւպատոսի մօտ, խնդրելու համար որ սա պաշտպանի նրանց Մարգարովի առջեւ եւ պահանջի նրանց համար վարձատրութիւն: Բայց հիւպատոսը նրանց չընդունեց:

«Ժողովուրդ» համար տուցանք: Աստիակեց Գովհաննէս Համապապանից 15 բուր, Թիֆլիսից մի անշայտ պարտից 8 բուր, Բազումից Մարտիկ Մարտիկանից 4 բուր, Բազումից Մարտիկ Մարտիկանից 4 բուր, Կարաբազից Նիկողայոս Արիտողունից 4 բուր, Կարաբազից Բոլիկ Մարտիկանից 5 բուր, Բազումից Մովսէս Կրպանիկանից 10 բուր, Կէրէնիցից գեներալ Մարտիկանից 8 բուր, Կոլումանից 58 բուր, իսկ Վապուստ քանանայ Գովհաննէսի առած 8 բուր: Նա 66 բուր, Անցեալ փողի հետ կանի 511 բուր, իսկ Վարսից ստանալու 400 բուր գումարի հետ կանի 911 բուր:

Թ.ՄԻՐ-ԽԱՆ-ՇՈՒՐԱԲԵՆԻՑ մեզ գրում են: Կիրակի, օգոստոսի 30-ին այստեղ մի սարսափելի անցք պատահեց: Առաւօտեան ժամը 9-ին մի հայ դարբարայի, Համարձում Աղանով, զաչոյնով սպանեց իր կնոջը, եւ յետոյ էլ ատրանաւոր ինքնասպանութիւն գործեց: Ասում են որ սպանութեան պատճառը եղել է մարդու եւ կնոջ մէջ կեանքի հեղին քանանայ առաջնորդից թուլութեան է խնդրել նմանականներին թաղելու, բայց թաղութիւն էլ տալիս: Այն ժամանակ քանանան դիմել է քաղաքապետին, որ եւ թուլ է տուել թողել կնոջը: Բայց թաղման օրը քանանան ճանապարհով հիւանդացի է: Նրան նրատարբին կտաք եւ նա կարողացաւ միայն գերեզմանի հողը օրհնել: Բայց միւս օրը քանանան դարձեալ առողջ էր եւ ման եր գալիս փողոցներում իր ծանօթների հետ: Արդէն մի քարաւ է որ Հուրայում սատակի ցուրտ եւ քամի, այնպէս որ փողոցում առանց հաստ հագուստի չէ կարելի ման գալ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՊՐԵՆԻՔ ԼՈՒՐԻՆ ԲՈՒՐՈՒՄԸ

Յաւօք սրտի խնցքանք թէ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը իւր վերջին տիւտը պիտի ընէ յառաջիկայ հինգշաբթի օր խմբիկին Տրախարական ստորագրելու եւ վարչութեան ղեկիւ: Համար:

Այսպիսի յուսահատական որոշման մը համար ոչ ոք իրաւունք ունի մեղադրելու Հոգաբարձութիւնը, քանի որ մայրաքաղաքի թաղ. խորհուրդը եւ գաւառական եւ ամբողջ Ազգը կրնամք ըսել, անտարբեր կը գտնուին եւ Հոգաբարձութեան չեն նրպատուել: Ներկայ Հոգաբարձութիւնը մինչեւ ցարդ թէ աշխատութիւն եւ թէ դրամ յո:

Կուցել բնական ընտանական դպրոցը, որին անուշաւ ապագան է պատկանում, այլ եւ այդ միջոցները չի գործածել, այլ գուտ բնականութեամբ կը ներդրործի հասարակութեան վրա: Բայց նոյն իսկ դրա մէջ եւ գոտարութիւնը բռնաւոր սպանելու դրոցով, որին պատկանում են եւ Կրիմայի պիւտաները, որ ան բնականը վերջին ծայր հայացում արհեստի միջոցով պէտք է այնքան բնականութեամբ խաղաղվի, որ նրա անբնականութիւնը չերեայ:

Այն է գուցէ պատճառը որ բռնաւորական պիւտաներում խոր աղեղենութիւն են գործում միմիայն կարողց գուրս տալապետար արտիտները: Իսկ հասարակ մասկլանացուները անցոր են յարթել անբնականութիւնը:

Երկու խառն անցեալ տարվայ երկու դերասանների մասին: Մասկլանը ճշմարիտ դերասան է գտնում: Գիկիցան պարզ եւ հասկանալի, խաղ ինչպիսի եւ մասոված: Այն տեղին մէջ, որտեղ նա Արմանի հօր դերում խօսում է Մարգարայի հետ եւ նրան խրատում է իր երկար մտնոցով, նա գրաւում է իր վրա հասարակութեան ամբողջ ուշադրութիւնը եւ այդ ժամանակ շրջապային հանդիսականը մոռնում է, այլ եւ նրա վրա չէ նայում: Իսկ այդ չը պէտք է լինի:

Ժարակամ առած է եւ շատ զոհ կը լինի եթէ իւր քսակէն առած գրամներն իրը Նուրէր ընդունի Վարդապետին, սակայն իւր օձիքին այլ եւս թողու:

Շատ ցաւալի բան մ'ըսած կըլլանք, եթէ յիշենք որ Հիւանդանոցի ներկայ անհանգիստութիւն միմիայն մէջ, որ օր ըստ օր քաղաքական զորք մ'առած է հացին սղելէ, նպաստից գալիս է եւ Թաղ. Խորհրդոց ու Ազգին անփութութեան կից, սնտուրը Հիւանդանոցի յատկացեալ շաքաթական գումարը իւր պէտքերում գործածած եւ ցարդ վճարած չէ Հիւանդանոցին:

ԹԻՒՐԻՒՄ

„Daily News“ լրագրում կարգում ենք հետեւեալ թղթականութիւնը կ. Պուրից:

Կիր. Ներսէս Տայոց Պատրիարքը ներկայացրեց լոյս Կրիմային այն բարեկարգութիւնների ծրագրերը, որ նա փութաբար է մտցրած տեանիկ Հայաստանում: Նախ եւ առաջ նա առաջարկում է, որ Նուրայ փայլուն նշանակիլի հայ գաւառների ընդհանուր կառավարի, միշտեւ միւս տեղերում վարչական գիտաւորները կը լինեն մասկլանային հայ օգնականներով, նոյնպէս ազգաբնակչութեան մեծամասնութիւնը: Լոյս Կրիմային առաքելից այդ անաշարիւրեման, թէ հիւպատոսների տեղակարգը մասկլանային ազգաբնակչութիւնը այնպիսի մեծ քանակութեամբ են ներկայացնում, որ չէր կարելի մի հայ նշանակիլ ընդհանուր կառավարի: Սակայն գիր. Ներսէս Պատրիարքը յիշեցնեց իսկույն Նորին Լորդութեանը թէ հէնց ինքն եւ եղել Կրիմանու վարչութեան հեղինակը, որ համաձայն էր մի քրիստոնեայ նշանակիլու իբրեւ ընդհանուր կառավարի: չը նայելով այն իրողութեան, որ մասկլանային ազգաբնակչութիւնը մեծամասնութիւն էր կազմում: Լաւ յայտնի էր որ մասկլանայիններ եւ քրիստոնեայք Կրիմանում բարեկարգ կերպով ապրում էին միասին: Գետից Պատրիարքը հաստատում էր որ վանայ, Մուշի, Գէլիքիսի եւ Հաճիկի հայ բնակիչները մասկլանայիններից բազմաթիւ են: Նուրայ-փաշային նշանակիլու հետ միասին գիր. Ներսէս պահանջում էր, որ մասկլանային կրօնական օրէնքները չը գործադրվին այն վեճերի մէջ, որ հայ եւ մասկլանային կրօնական միասին որ ժողովարմ կազմող անձինքը այն երկրի բնակիչներից լինեն, ուր որ նրանք պաշտոն կրօնեան գործելու, եւ յետոյ որ մի:

Երբ ուստ խմբի մէջ տ. Բաֆ խաղում էր պարի մէջ միտելուց: Բայց հետեւի եւ պէտք էր սպասել, հանգստանալ ճանապարհի, իսկույն չը սկսել խաղը, եթէ ոչ, կարելի է ձայնը կատարելապէս փախցնել զօր եւ լուր նրան: Կերասաններն երգչուհի չէ, բայց եւ այնպէս դրամատիկական դերասաններն, իր ձայնով ամեն տեսակի զգացմունքներ եւ մարդկային կրքեր արտայայտելու: Համար, պէտք է տիրապետել ձայնի մի բաական ընդարձակ ընդհանուր վրա, բարձր ճիւղներից սկսած մինչեւ պիտի խոսի: Վ. Պուրի գերատնանիները մեծ մասամբ կամ շատ բարձր են խօսում բնիւր վրա, որ չանքը բղաւում են, կամ այնքան ցած ձայնով են խօսում, որ այլ եւ ոչինչ չէ լսվում, որ այլ եւ ոչ ձայն, հնչիւն չէ, այլ շշիւն է միայն:

Մի ուրիշ պակասութիւն ունեն միզ մտմ հիւր երկու դերասանները: Երբ լաց են լինում, այնքան բարձր ձնելիւրում են, որ այլ եւ լսողներ չեն արտասանում: Պէտք է իմանալ լաց լինել եւ բառերն էլ պարզ արտասանել: Դասականը չը պէտք է իր բառերի պարզ արտայայտութեանը դարձնալ արտասանական կերպով արգելք չեն, անպարզ թաղանթներ պահելով բերանի վրա:

Երկու դերակցայում: Կլանիկալայի տիկին: Լինեմարտութիւն, բարակացաւ, մեծ: Երբորդ ներկայացում: Վլէր ասանք համար մանաւոր: Թոյն:

միայն այն քերականութիւնը քաղաքացի համար-
վեն, որոնք թափառական չեն և հաստատ
ընտելութիւն ունենալն չեն նշանակել ևս առա-
ջարկում է, որ թոյլ տրուի երկրի կեանս-
տի մի մասը ան պահի այն տեղի դա-
տարապետութեան և հասարակական գործե-
րի համար ևս վերջապէս գեր. Ներսէսը
լիշ չենում է հայերի հաստատութիւնը,
որ նրանք ցոյց տուին վերջին պատերազմին,
չը նայելով որ մի կողմանէ փորձութիւն
կար նորանց հրապարակ իրանց հպատա-
կութիւնից, և ասում է թէ հէնց միայն
այդ մի հատ իրողութիւնը երաշխաւորում
է հայերի հաստատութիւնը առ սու-
րբան ապագայում էլ, եթէ նորա այդ բա-
րեկարգութեանց ծրագիրը ընդունելութիւն
գտնէ:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Միտարմանապահ Ֆրանսիայի իր ընտ-
րողներին գրած նամակով յայտնում է, թէ
նոր ընտրութիւնները ապացուցանում են,
որ երկրից հաւանում է այն քաղաքա-
նութիւնը, որին հետեւում են իր պատգամա-
ւորների ժողովը և կառավարութիւնը և որ
Ֆրանսիան չէ ցանկանում փոփոխել կառա-
վարական այդ նստադիրը: Այդ նամակը
գրված է հրեքելու համար այն լուրերը,
որոնք տարածված են կառավարութեան
փոփոխութեան մասին:

Ապտեմբերի 15-ին փարիզում կը սկսի
հրատարակվիլ Գամբետայի մի նոր լրս-
գիր «Revision» անունով: Երբ ձգուի տա-
րածել ժողովրդի մէջ այն միտքը, թէ սահ-
մանադրութեան վերաբնութիւնը անհրա-
ժեշտ է: Երբ Գամբետայի հոգի մէջ ար-
տասանած ծառով մտանցողը կըսէ սահ-
մանադրութեան վերաբնութեան անհրա-
ժեշտութեան վրա, շատերը կարծում էին,
որ դրա պատճառը այն անաջողութիւնն է,
որին հանդիպեցաւ Գամբետայի ընտրու-
ղական օրինադիրը սենատի մէջ: Այժմ
կարելի է հաստատի թէ, որ Գամբետայ
անպատճառ կը կատարէ իր սպասելիքը:

Արի բոջֆոր ներկայ գտնվեցաւ փարիզի
9 շրջանի ընտրողական ժողովին: Նրա բա-
րեկամ անհայտնորը համոզեցին նրան ամ-
բիւն բարձրանալ, որպէս զի ցոյց կատարել
նրա պատին: Հէնց որ բոջֆոր երեւցաւ
ամբիւնի վրա, ամենքը բացակայեցին «կեց-
ցէ Գամբետայ»: Բոջֆոր փորձեց խօսել,
բայց դաշխիւ մէջ սարսափելի աղմուկ
բարձրացաւ: Ժողովի նախագահը շուտով
փակեց նիստը:

Ֆրանսիական կառավարութիւնը վճռել է
ամենտեսնադար միջոցները գործ դնել Ալ-
ժիրիայի և Տունիսի մէջ պատասխանութիւնը
ծնելու համար: Կառավարութիւնը յոյս
ունի, որ մի գործը գորարածին կարող է
երկիրը հանգստացնել երկու ամսից ըն-
թացքում: Մարսելը լիք է ամեն տեսակ
զենք կողմ հիւսիսորենի ջորքերը ստիպ-
փոխելու համար հրամայած է հինգ բեռ-
նակիր նաւեր պատրաստել: «Temps» լրա-
գիր թղթակցը Տունիսից հաղորդում է, որ
եթէ շուտով օգնական ջորքեր չը հասնեն,
շատ տեղերում ֆրանսիացիներին կը կոտ-
րեն Տունիսի մարտիկան տեղեկութիւնները
փառ են: Ապստամբութեան շրջանը հետը-
հետ յայտնում է Բուսկիւնները ծախում
են իրանց կայքը և զենքեր են ձեռք բե-
րում:

Դով մաքառում են անդիական կառավարու-
թեան դէմ: Նմանի մէջ կըսած ժողովի ժա-
մանակ Պարսկ յայտնեց, որ իրանական
կուսակցութեան իսկական նշանաբանը պէտք
է լինի «անխախտ ընդդիմութիւն կա-
ռավարութեանը, որ չէ վերադարձում իր-
անդիային նրա ազգային իրաւունքները»:
Իրանական պատգամաւորները մինչև այն
ժամանակ պէտք է մաքառեն անդիական
կառավարութեան դէմ, երբ վերջինը կը խոս-
տովանի, որ իրանդիային անհապառնել
աւելի ծանր և ֆրանսիայի և Անգլիայի հա-
մար, քան թէ նրանից բոլորովին բաժան-
վիլը:

Սրիօրդ Անտի Պարսկի Գլխագի մէջ կայա-
ցած իրանական ժողովի առաջ մի ծառ
արտասանեց, որով նա ինքզինքն էր ներկայ
եղողներից բոլոր ջանքերը գործ դնել «ար-
համարհելի, արեւմտաւոր և երեսպաշտ
կրօնաբանութիւն» իր պաշտօնից դիմելու հա-
մար:

«Standart» լրագրին հաղորդում են, որ
Եփէսյարիայից արտագրած ուստի ինքնա-
կշիւան կրօնագրողին մատուցել է արտասան-
վել լծողութի մէջ, որտեղ նա կը հասնի
փարիզում մի քանի ժամանակ ապրելուց
յետոյ: Նա լծողութիւնն է ինչպէս չէլ-յ-
թաթական կառավարութիւնից ձեռնկալի մէջ
էլի մի քանի ժամանակ ապրելու համար,
որպէս զի կարողանայ իր գործերը կողմի
բերել:

Իրանդիայի մէջ անկարգութիւնները շա-
րունակում են: Նորիւրում Տիպիկերին
կոմսութեան մէջ նշանակում անկարգութիւն-
ներ պատահեցան, որոնք ստիպեցին պոլի-
ցիային ստիպել գործ դնել: Այդ անկար-
գութիւններին առիթ տուին ցոյցերը այն
բանտներին դէմ, որոնք վարձված էին
Լոնդոնի ազգականներից մէկի դաշտերի մէջ
խոտ հնձելու համար: Անկարգութիւնների
ժամանակ շատերը վիրաւորեցան: Այնու-
հետեւ ահապէս ամբիւն յարձուկեցաւ պո-
լիցիական տան վրա և ակնց քարեր զցել
պոլիցիական գործակալատիւրի վրա, որտե-
ցից շատերը վիրաւորեցան: Ապստամբու-
թիւնը այնպիսի մեծ չափեր ստացաւ, որ
պոլիցիան ստիպված էր խրատներ արձա-
կել օրի մէջ: Ամբիւնը հեռացաւ միայն զոր-
քեր հասնելուց յետոյ: Բոյայի մէջ ամբու-
թը յարձուկեցաւ պոլիցիայի և մի գորու-
բամիւր վրա, որ կիկ էր շուրջ Ֆերմաներ
գրաւելու համար: Պոլիցիան զենք գործ
դրեց և շատերին վիրաւորեց: Լիմբերի
մէջ ամբութը գիւնը ժամանակ յարձուկեցաւ
պոլիցիական պաշտօնային տան վրա և քա-
րով վիրաւորեց նրա մօր դուռը: Բացի այդ
բողոքական եկեղեցիների ապակիները շար-
ված են:

Կալուածական միութեան վերջին ժողո-
վը կորկի մէջ շատ բազմամարդ էր: Սովո-
րական 200—300 պայքարներից հաւաքվիլ
էին ընդամենը 50 մարդ: Այդ փաստից
կարելիացնում են, որ իրանական ֆեոդա-
լներ բաւական են կալուածական նոր օրէն-
քից:

Նիւ-Աէստիլի մէջ կայացաւ կալուածական
միութեան ժողով, որին ժամանակում էին
200 մարդիկ: Նախագահ ընտրվեցաւ Մակ-
կարտի Այդ ժողովի նորաստիւն էր Անդ-
լիայի և Եփէսյարիայի մէջ մի շարժում
սկսել, որպէս զի այդ երկրների մէջ էլ
մտցնի կալուածական նոր օրէնքը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՐԻՔԻԱՅԻՆ

Կ. Պոլսի, 24 օգոստոսի
Բաց հոս տեղ շայնք թիւի մը. գտնուէ հայ ըն-
կերութեան մը մէջ և կիլիկիոյ կաթողիկոսին

Վրայ է որ ամեն տեղ կը գրուի, ամեն տեղ կը
խօսուի—Տեսակ տեսակ լուրեր ու տարածա-
յութիւններ կը շրջեն: Տակաւաստեան բեկոր-
ներուն և Մկրտիչ կաթողիկոսի միջև տեղի ու-
նեցած բանակցութեանց վրայ ալ կը խօսուի:
Չէր կարծի որ կարելի ըսն որ ըլլայ: Կաթո-
լիկոսը Նախաձեռնեան շայնք աշակից և գորա-
վիյ մը չը կրնար ըլլալ: Վրայ զի կաթողիկոսը դեռ
պահանջ անարժեք գործ մը բրած կըլլայ: Չենք
ուղիղ կաթողիկոսի վրա տարածում ամեն լու-
րերու արձագանքն ըլլալ, զի իրան ու սուտ առ-
պաժ իրարմէ գտնադանին դժուար է: Պատրիար-
քը կը ջնայ քաղաքակրթութեամբ խոստովանել
կաթողիկոսը եւս կենցիկ իր ազգաշէտաւ ընթաց-
քէն: Ժողովրդի յուզումն ալ կաթողիկոսի դէմ
մեծ է: Բայց Մկրտիչ կաթողիկոսը աներկիւղ կը
դիմարդ: Արարիւնք կրնա որ, ազգին ալ: Մակաւոս
ազգային յուզումնքը որչափ մեծ ալ ըլլայ, զար-
ձեալ խոնձ ըլլալու ընազգում մը կայ: Այս կի-
լիկիոյ կաթողիկոսական շայնք որչափ որ գուտ
ազգային կերպ, բայց և այնպէս օտար քաղա-
քականութիւնը ոչազգութեամբ կը նայի ասոր
վրայ:—Անգղիոյ գեղարարին Մկրտիչ կաթողիկոսի
ձեռնարկութեանց պաշտպան ըլլալուն կասկածը
ստեղծ ունեցան ըսալ: Մամուտը ստացած մէկ
տեղեկութիւն, որուն կատարեալ ստուգութեան
ընդ կրնար երաշխաւորել, բայց անհաւանա-
կան ալ չը թուի, բաւական ծանրակշիւն է:
Անգղիոյ Հայաստանի քաղաքացիութեանց չափ-
դրութեանը գորաւոր կերպով աշխատելու տրամա-
քը ըլլալով հանդիմ, միշտ կասկածանք կը
շարժի երկը: Վրայ զի այդ քաղաքացիաւ Հայաս-
տանի շայնք կրնանալ գրեթէ խօսելու ըլլալով,
նշ թիւրք կառավարութիւնը, ոչ Անգլիա իրենց
ձեռնոյ համաձայն կը գտնեն պաշտպան իրաց
վի-
նակ մը: Անգղիոյ կառավարութիւնը կը փախկն
եղել որ թիւրքից շայնքն ի փոխարէն իրենց
ընդունելով մեծամեծ բարեաց, չորսիւն Անգղիոյ,
իրենց ալ իրենց շայնքը գուրն ճանչանա իրի-
կոյ կաթողիկոսը և ամեն կերպով ուսանալուն
ազգեկանութիւն ազատ ըլլան, և թէ այս պայմա-
նը անհրաժեշտ կը սեպուի եղել որպէս զի Անգ-
լիա իր բոլոր ուժով կարենայ շայնքական դատի
յաջողութեանը աշխատել:

Թէ որ այն տեղեկութիւնը ստաց ըլլայ, բա-
ւական դժուար պարագայ մը մէջ պիտի գը-
տնուի: Եթէ թիւրքից շայնքն իշխանան էր-
քը բաժնուիլ չեն ուղեր, այս համոզումը ի աչ-
քատեսան իշխանութիւնն չէ, ալ ազգային չե-
նք աշակէս կը պահանջէ:—Մակաւոս երբ ինչոր
ընդ կերպարարեալ Ներկայանայ, երբ ազգային
խիստ մեծ և անմիջական շահ մը պահանջէ որ
փոխանակ իշխանայ կաթողիկոսին Սոյ կա-
թողիկոսին իրաւասութեան ներքէ մտնելը, պիտի
կարենա՞ր տոյ ըսել: Պիտի կարենա՞ր Հայաստա-
նի քաղաքացիութեանց ինչոր կը և Հայաստանի
պաշտպան դնել ուրիշ ինտուդիութեանց, որը որ
չափ որ ալ յարկեղ ըլլան, բայց և այնպէս չեն
կրնար քաղաքացիութեանց ինչոր կը վերադառնալ:

Երբ աշակերտի շայնք մը յուզուի, բնական է որ
երկար տանէ լրջօրէն խորհրդածելու պէտք պի-
տի ըլլալ: Բայց սա ալ կայ որ երբ կիլիկիոյ
կաթողիկոսը մեղի գլուխ ճանչնալու շարք ան-
հրաժեշտ ըլլայ, մեր պաշտօնական մարմինները
մէկէն ի մէկ հրապարակ չեն հաներ ինչոր, ալ
մեղքի տակ նախնական պատրաստութիւն
ները կը աւանդեն և վերջ մեղ ուրիշ բան չը
մնար ընել, բայց հնազանդիլ: Յաւանք է որ Լճ-
միաժին, մամուսանց վերջին ժամանակներս պա-
քան տեսնելութեամբ շարժեցաւ: Շայնքական գաղ-
միւր, ընդհանուր ազգային կարծեաց և զգա-
մանց միայն իշխանայ Տակաւոս էր: Կարելի է
այժմ որ դիմարդն անպատիւ կերպով—նոր
մեծամեծ ինչորներէ յուզուած, ժամանակ իշխա-
նային պիտի տեսնէ թէ չէր կարող ազգէն բաժ-
նուած կերպով գործել, միշտ ազգին համակրա-
նայն ու փառանքեանը կարօտ է:

Ինչպէս որ ինչորի, շարորդած տեղեկութիւնս
կատարական ստաց ըլլալուն դեռ չեմ կրնար
երաշխաւորել:—Մակաւոս սա ինտուդիութեան ընե-
լու է, որ Մկրտիչ կաթողիկոս մի իմար մարդ
չէ, ալ լաւ խորանակի անձ մը:—Այս կաթո-
լիկոսը լաւ գիտէր որ միայն Բ. Կրան ապաւի-
նելով չէր կարող ազգին դէմ շարժիլ: Երբ ազ-
գին փառանքեանը կրողներով անոր աստու-
թիւնը ստանար, իր ամբողջ շատ խորտիւղ կը-
լար: Հաւանական է որ ուրիշ տեղէ մը մեծ ա-
պաւովութիւն մը ստացած ըլլայ, որով զիտան
թէ ազգը անանկ դիրքութեամբ իրեն դէմ չը պի-

տի շարժի, պիտի պարտաւորի խորհել և գուցէ
իրեն առջեւ գլուխ ալ ծռելու հարկադրուի:

Ուրիշ նամակաւ մը բնած էինք որ սխալ է
այն լուրը թէ խոսակցել Կ. Պոլսոյ զեպարեմ
հրահանգ ընդունած ըլլալ աշակից: Անգղիոյ Հա-
յաստանի քաղաքացիութեանց ինչոր մէջ—
Բայց վերջին պատեցած ուրիշ տեղեկութեանց
համեմատ առջինը պէտք է քաղաքականը: Իրաւ
է որ խոսակցի զեպարեմ չէ ըմբռնած, ու և է
շահ մը չունենալով, իր ստորագրած դաշնագրի
61-րդ յօդուածի կրեւորութիւնը, և զեպարեմա-
տան պաշտօնեայններն մէկուն յայտարարութեան
համեմատ, քաղաքացիութեանց ինչոր խոսակցի
վերաբանական բան մը կը նկատէ, և զեպարեմ
շարքին մէջ խոսակցի Անգղիոյ կարտ ըլլալով
ուզած է քաղաքացիութեանց ինչորին մէջ անոր
նշան համաձայն երթալ: Ուստի խոսակցի Կ. Պո-
լսոյ զեպարեմին հրահանգ տրուած է իր կառավա-
րութիւնն որ այս խնդրին մէջ միշտ: Անգղիոյ
զեպարեմին կարծեաց համաձայն գտնուի:

Մեր և տեղւոյս եւրօպական թերթերը կը հա-
ղորդեն թէ զեպարեմ սակց կը ժողովին և Հա-
յաստանի քաղաքացիութեանց շարքին կը գը-
ղան: Թիւրք թերթերը կէս մը կը ծիծաղեն, կէս
մը կը քաղաքական և դեռ կը պոյնեն թէ կառա-
վարութիւնը ինչորն շատ տեսակ քաղաքացի-
ութիւններ բրած է և մնացածներն ալ պիտի ընե-
տար տերութեանց պիտանութեան պէտք չը
կայ: Այս իմարիցը ստակալին չեն ըմբռնած որ
երկրին վերջեր ծածուկ պահելով, պարագայ ու-
ստ խոսեցողով Տակաւոսային փրկութիւնը չեն
կարող ձեռք բերել: Հայաստանին նորանոր հա-
րատանքութեանց տեղեկութիւնը զեպարեմը իր-
կուած են, ինչպէս նաև Անգղիոյ թերթերուն:

Հայկակ

ՄԱՍԿԵՒԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Fremdenblatt» լրագիրը մի քանի օր առաջ
«Հայկակ» լրագրի տրած լուրը հաստատում
է: Երբեք լրագրին Կ. Պոլսոյ հեռագրում են
թէ լուր Կիլիկիոյ Բ. Կրանը պիտի առաջարկէ
որ մի խնդր կաթողիկոսը ուղարկուի Հայաստան,
շարքապետ թրատուրի և գնդապետ Արիւրի
խորհրդակցութեամբ նախապատրաստական մի-
ջոցների ձեռնարկութեան համար:

—«Մակաւոս» լրագիրը հաղորդում է որ այս
օրերս թիւրքից շայնք-կաթողիկոսին կաթողի-
կոս, գրեթէ Աղաթեան ազգեկանութիւն արած է Ներ-
սէս սրբապետին: Ներսէս պատրիարքը ասոց
նրան որ յոյս ունի թէ ձեռք ձեռքի տուած պի-
տի ըմբռնան երկու գաղանակիւնների զը-
խաւորները յօդուած ազգային գործերի և թէ
Աղաթեան մի փառաբան խմբի հոգեւոր գլուխ
է, բայց ներկայացուցել է այնպիսի կրօնի, որ
տարածված է ամբողջ Եւրօպայի և մեծ պի-
տանութիւններից մի քանիս կաթողիկոսին են
գաղանակ, ուստի գեր: Աղաթեանին նշեալ
լինի իր համադասանների համակրութեանը գը-
ւան ի նպատակ շայնք ազգի-գործերի: Աղաթեան
զերապախուր պատասխանեց և որ իր կենսա-
րկայանքը գրած է իր ազգին ամբողջ քրտով
ծառայելու: Մի քանի օրից յետոյ Ներսէս
պատրիարքը պէտք է Աղաթեան կաթողիկոսին
իրադարձել իր այցելութիւնը:

—«Մակաւոս» մէջ կարգում ենք, որ հայ-քաղա-
քական հասարակութեան ազգապետ Յակոբ Է-
ֆէնդին և նրանից յետոյ ամբողջապէս միաբնակ
ազգեկանութեան արին Ներսէս պատրիարքին և
նրան որբաբնութեան հետ երկարօրէն տեսակ-
ցեալն:

—«Порядок» լրագրում կարգում ենք, որ չը
նայելով լուրը աղբիւրների, հակառակորէ 23-ին
լինելու է Եփէսյարիայի թերթ քաղաքում սօցիա-
լիստների միջազգային ժողով:

ՄԵԴԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 8 սեպտեմբերին: Մեծ

Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ իր ա-
մուսնի հետ սեպտեմբերի 6-ին արտասահ-
ման ուղեւորվեցաւ:

ՎԱՅՆԻՆԳՏՈՒ, 7 սեպտեմբերին: Սպոր

վանդանիցաւ: Նախագահ Գորիկիլ:

Սարգսի—հրատարակող ԳԻՐԻՐՈՒ ԱՐԲՐՈՒՆԻ